

Příspěvek ke květeně Mostecká a Litvínovska (severozápadní Čechy) II

Contribution to the flora of the Most and Litvínov region (Northwestern Bohemia) II

Vít Joza

Oblastní muzeum v Mostě, příspěvková organizace, Čsl. armády 1360, CZ-434 01 Most;
e-mail: joza@muzeum-most.cz, vjoza@centrum.cz

Abstract

This study publishes a report of new floristic data of vascular plant taxa which are phytogeographically significant in Northwestern Bohemia (e.g. *Bryonia dioica*, *Castanea sativa*, *Leonurus marrubiastrum*, *Veronica maritima*). The contribution also reports data of several rare and endangered plant taxa (e.g. *Allium ursinum*, *Androsace elongata*, *Chondrilla juncea*). Additionally, it presents floristic data of significant alien and invasive taxa (e.g. *Berberis julianae*, *Geranium macrorrhizum*, *Isatis tinctoria*, *Prunus laurocerasus*, *Salvia hispanica*). All species have been recorded in the Most and Litvínov regions. In total, 27 of vascular plant taxa were found. Furthermore, the most significant findings are further discussed in detail by the author. This article is a follow-up on the previous study (Jozá 2017). Importantly, this contribution will be continued.

Keywords: floristics, vascular plants, phytogeography, Northwestern Bohemia, Most region, Litvínov region

Úvod

Soustavný floristický průzkum Mostecká a Litvínovska stále přináší údaje o fytogeograficky významných, regionálně vzácných či významných invazních taxonech cévnatých rostlin. V návaznosti na první příspěvek ke květeně tohoto regionu zde publikuji další floristické nálezy z této botanicky dosud poněkud opomíjené části sz. Čech. Zvlášť významné z nich jsou podrobně komentovány ve fytogeografickém a historickém kontextu, případně z pohledu ochrany přírody.

Metodika

Údaje v tomto příspěvku pocházejí z botanických exkurzí na Mostecku a Litvínovsku z let 2016–2018, ojediněle jsou připojena také starší originální nepublikovaná data. Vymezení území přibližně odpovídá rozsahu okresu Most. Pokud bylo možno zjistit souřadnice lokality v systému WGS-84 a nadmořskou výšku, jsou tyto uvedeny. Jednotlivé lokality jsou odděleny tečkou a pomlčkou. Nomenklatura odpovídá Seznamu cévnatých rostlin květeny České republiky (DANIHELKA et al. 2012), stupeň ohrožení je uveden podle aktuálního Červeného seznamu cévnatých rostlin České republiky (GRULICH 2017). Vzhledem k nedávnému zavedení pro naše území nových kategorií ohrožení podle kritérií IUCN (CHOBOT et al. 2017) jsou pro srovnání doplněny i donedávna tradované kategorie ohrožení podle předchozí verze Červeného seznamu (GRULICH 2012). Důvodem je jak široká znalost těchto kategorií u odborné veřejnosti, tak to, že starší verze Červeného seznamu u některých

taxonů lépe reflektuje aktuální stav ohrožení. Pokud byly sebrány herbářové doklady, jsou uloženy v herbáři Oblastního muzea v Mostě nebo u autora. Větší část údajů je komentována, především v kontextu fyto geografickém, ochranném apod., uvedeny jsou podrobné nálezné okolnosti. Zařazení do fytochorionů odpovídá práci SKALICKÉHO (1988), příslušný dělený kvadrant (mapovací pole) středoevropského síťového mapování (CEBA) byl zjištěn v aplikaci MapoMat (<http://webgis.nature.cz/mapomat/>). Zkratky herbářových sbírek jsou podle databáze Index herbariorum (THIERS 2018).

Přehled použitých zkratk

Kategorie ohrožení podle aktuálního Červeného seznamu cévnatých rostlin České republiky (GRULICH 2017):

- EN = taxon ohrožený (endangered)
- VU = taxon zranitelný (vulnerable)
- NT = taxon téměř ohrožený (near threatened)
- LC = taxon málo dotčený (least concern)
- DD = taxon nedostatečně prostudovaný (data deficient)

Kategorie ohrožení podle předposlední verze Červeného seznamu cévnatých rostlin České republiky (GRULICH 2012):

- C2b = taxon silně ohrožený, vzácný a současně dlouhodobě ustupující
- C3 = taxon ohrožený
- C4a = taxon vzácnější, vyžadující další pozornost – méně ohrožený
- C4b = taxon nedostatečně prostudovaný

Další použité zkratky:

- čp. = (dům) číslo popisné
- ex. = exemplář(ů), rostlin(a)
- ul. = ulice
- ž. st. = železniční stanice

Údaje o zeměpisném směru jsou uváděny běžnými zkratkami.

Přehled zjištěných taxonů a komentářů

Adoxa moschatelina (pižmovka mošusová)

4a. Loun. střed., 5548b: **Lužice, Žichov**: údolí Lužického potoka (tzv. Žichovské údolí), les nad jv. cípem vodní nádrže Lužice II, 1,2 km sv. kóty 455 (Dob), 50°29'21.48"N, 13°47'0.90"E, 330 m n. m., dubohabřina na sv. svahu (leg. V. Joza 16.IV.2017). – 25a. Krušn. podh. vl., 5347d: **Meziboří, Litvínov-Šumná**: dno údolí Bílého potoka (Šumný důl) nad úpravou vody v Šumné, u silnice při okraji oplocenky vodárenského pásma, desítky ex. (not. V. Joza 14.IV.2016). – 25a. Krušn. podh. vl., 5447a: **Meziboří**: Pekelské údolí sz. obce, sz. svah mezi Pekelským potokem a lesní cestou (naučná Tesařova stezka) 1,2 km jz. od kóty 868 (Střelná), 50°37'56.258"N, 13°35'29.021"E, 602 m n. m., desítky ex. v okolí populace *Allium ursinum* subsp. *ursinum* (not. V. Joza IV.1998, 19.V.2016). – 25a. Krušn. podh. vl., 5447a: **Horní Jiřetín**: vnitřní část serpentine silnice

do Nové Vsi v Horách-Mikulovic 0,9 km jz. kóty 699 (Kopřivník), 50°35'25.075"N, 13°31'0.122"E, 520 m n. m., tisíce ex. v klenové bučině s hojným *Petasites albus* (leg. V. Joza 25.IV.2018).

Pišmovka mošusová roste v květnatých bučinách litvínovské části Krušných hor roztroušeně (cf. PLADIAS 2018, ISOP 2018), často v bohatých populacích. Podstatně vzácněji je známa ze západního okraje Českého středohoří. Novějších údajů o jejím výskytu na Mostecku, Litvínovsku a v kontaktních regionech je poměrně málo, což může souviset s krátkou dobou, kdy je možné v humózních lesích tento jarní geofyt zastihnout.

Allium ursinum subsp. *ursinum* (česnek medvědí pravý) [LC, C4a]

3. Podkruš. pán., 5347d: **Litvínov**: sv. okraj obce, Dvořákova ul., bývalá skalka před jz. rohem 3. základní školy (směrem k parku), 50°36'38.542"N, 13°37'53.619"E, 368 m n. m., každoročně bohatý porost přes 10 m², spolu s *Cicerbita macrophylla*, také vysazeným a zplaňujícím (not. V. Joza 1985–2018). – 3. Podkruš. pán./ 25a. Krušn. podh. vl., 5347d: **Litvínov-Šumná**: údolí Bílého potoka (Šumný důl), pravý břeh Bílého potoka 0,45 km jv. od ústí Pekelského potoka, 0,07 km pod přehrádkou z gabionu, 50°37'33.68"N, 13°35'7.85"E, 450 m n. m., jen 4 rostliny v nitrofilním potočném luhu, v okolí nezjištěn (leg. V. Joza 23.V.2018). – 3. Podkruš. pán./ 25a. Krušn. podh. vl., 5347d: **Litvínov**: sv. okraj města, ul. K loučkám, pěstován v soukromé zahradě čp. 1431, 388 m n. m., několik pěstovaných ex. (not. V. Joza 2014–2018). – 4a. Loun. střed., 5447d: **Most**: zahrada Oblastního muzea v Mostě, pod *Fagus sylvatica* v její s. části, 50°31'4.360"N, 13°38'20.810"E, 242 m n. m., několik pěstovaných ex. (not. V. Joza 2016–2018).

Lokalita na Bílém potoce v Šumném dole u Litvínova jistě vznikla splavením rostlin z populace na Pekelském potoce u Meziboří (podrobněji viz JOZA 2017), jinde v širším okolí se druh nevyskytuje. Ostatní údaje se vztahují k nepůvodním, pěstovaným rostlinám, jejichž populace se zčásti samovolně udržují, resp. dlouhodobě mírně rozrůstají, ale nešíří do okolí. Populace na bývalé skalce 3. základní školy nedaleko Koldomu se samovolně udržuje již po tři čtvrtě století; zdejší skalku založil někdejší ředitel školy p. Jíra, původ rostlin není znám. Z této lokality také pocházejí rostliny rostoucí na dvou dalších uvedených z Litvínova a Mostu, kde byly před několika lety založeny nové výsadby.

Androsace elongata (pochybek prodloužený) [NT, C3]

4a. Loun. střed., 5548a: **Lužice**: malý čedičový stepní hřbíték pod sv. úpatím Jánského vrchu (kóta 341), lada při okraji pole mezi hřbítkem a silnicí Sedlec – Lužice 0,4 km sv. kóty 341, jjv. vrchu Pahorek (kóta 246), 246 m n. m., stovky ex. (leg. V. Joza 24.IV.2018).

Pochybek prodloužený se vyskytuje častěji na sekundárních stanovištích v teplé části sz. Čech než na přírodě blízkých biotopech. Takový je i charakter lokality mezi Lužicemi a Sedlcem poblíž Mostu. Lokalitu botanicky prozkoumal již SLÁDEK (2005: No. 60), který zde zaznamenal řadu stepních druhů, pochybek prodloužený však odtud neuvádí (ani odjinud z Mostecku). Jde ale o taxon z okolí Mostu dávno známý; např. ŠTIKA (1857: 6) jej znal z polních mezí na j. úpatí vrchu Špičák u Mostu, odkud byl potvrzen i později (Rössler in ČELAKOVSKÝ 1871, potvrzeno Čelakovským). Novodobý údaj z Kopistské výsypky u Mostu (2010 J. Prančl PRC in PLADIAS 2018) je však dosud ojedinelý.

Berberis julianae (dřišťál Juliin)

4a. Loun. střed., 5447d: **Most:** zahrada Oblastního muzea v Mostě, ul. Čsl. armády čp. 1360, okraj nádvoří, zplanělý mladý ex. ve spáře mezi dlaždicemi, nedaleko řady desetiletí pěstován (leg. V. Joza 8.XI.2016).

Rozsáhlá zahrada Oblastního muzea v Mostě je díky své pozici v čtvrti s pestrými zahradami a množstvím zákoutí zřejmě příhodným prostorem pro zplaňování okrasných rostlin (cf. etiam JOZA 2017). Dřišťál Juliin je zde řadu desetiletí pěstován, zplanění bylo však zjištěno pouze ve zde uvedeném případě a není známo ani z okolí.

Bryonia dioica (posed dvoudomý)

4a. Loun. střed., 5447d: **Most:** zahrada Oblastního muzea (leg. V. Joza 20.VII.2016); Most: vrch Hněvín (+ 399), křoviny při okraji silnice na jv. svahu, pod serpentinou pod vrcholem, 50°31'12.25"N, 13°38'2.63"E, 385 m n. m. (not. V. Joza 24.VII.2016).

Posed dvoudomý roste v celých sz. Čechách naprosto ojediněle, z Mostecka zřejmě nebyl dosud znám. Ani starší práce týkající se Mostecka (NOWÁK s. d., ŠTIKA 1857, HULÁN 1969 etc.) tento druh neuvádí, stejně jako publikace věnované kontaktním územím (např. KLEMENT 1930). Také odjinud ze sz. Čech je dosud druh zmiňován pouze ojediněle (Reuss 1851: Teplice, okolí; 1853 Reuss PR: Bílina; Klika 1924 in Domin et al. ms.: Peruc, vysázený na pískovcích – vše sec. CHRTKOVÁ 1983). REUSS (1867) např. ze sz. Čech druh vůbec neuvádí, lze tedy předpokládat, že jde o dlouhodobě vzácný taxon v celých sz. Čechách. Jediný novodobý údaj pochází z Dolních Zálezlí poblíž Ústí nad Labem (Tolde 2001 in PLADIAS 2018). V květeně České republiky je druh považován za naturalizovaný archeofyt (DANIHELKA et al. 2012), přičemž se zdá, že na celém území roste vesměs velmi roztroušeně s několika málo ohnisky (PLADIAS 2018). Je proto poněkud překvapující, že dosud vůbec nebyl uveden v žádné zde citované verzi Červeného seznamu.

Castanea sativa (kaštanovník jedlý)

25a. Krušn. podh. vl., 5446b, **Nová Ves v Horách:** na zahradě čp. 208 u hlavní křižovatky silnic v Mikulovicích-Nové Vsi v Horách, 0,28 km jjz. kóty 767 (Strážný vrch), hned za autobusovou zastávkou „Nová Ves v Horách, křižovatka“, 50°35'28.879"N, 13°29'16.910"E, 735 m n. m., 1 středně starý plodný strom (not. V. Joza 14.V.2018, leg. V. Joza 25.IX.2018).

Pěstování kaštanovníku jedlého se v posledních desetiletích těší v Čechách značné oblibě. Díky tomu se s tímto relativně teplomilným druhem můžeme místy setkat i poměrně vysoko v horách. Osamocený strom v zahradě v Nové Vsi v Horách je plodný, přináší však jalová semena, což může být způsobeno absencí opylení jiným kaštanovníkem. Lokalita patří k nejvyšším známým místům pěstování tohoto druhu v celé České republice. Absolutní výškové maximum druhu je na Dlouhé Louce u Oseka (distr. Teplice) v 865 m n. m., řada dalších lokalit se nachází ale v podstatně nižší nadmořské výšce (podrobněji JOZA 2014).

Chondrilla juncea (radýk prutnatý) [VU, C3]

4a. Loun. střed., 5447d: **Most:** část Most I, u silnice do Braňan při porcelánce, 1 ex. u obrubníku, sebrána část, později rostlina značně osekána při čištění vozovky (leg. V. Joza 2016). – 4a. Loun. střed., 5447d: **Most:** ruderalizovaný trávník v krajnici silnice I/13/E442 mezi vrchem Hněvín a děkanským chrámem, 0,97 km jv. od věže hradu Hněvín, poblíž silničního mostu sv. Chomutovské ul.,

50°30'55.8"N, 13°38'54.7"E, 228 m n. m., několik desítek ex. posečených při údržbě krajnice (leg. V. Joza 1.VI.2018).

Radyk prutnatý je na samém sz. okraji Českého středohoří udáván z řady lokalit z Mostu, Bíliny a jejich okolí (ŠTIKA 1857: 21, SANDER 1903: 165, KUBÁT 1970, SLÁDEK 1992, 2005 etc.). Alespoň na některých z nich se velmi pravděpodobně dosud vyskytuje. Uvedený výskyt by mohl být výsádkem některé z těchto populací.

***Cicerbita alpina* (mlčivec alpský) [LC, C4a]**

85. Kruš. hory, 5346d: **Hora Svaté Kateřiny**: jz. okolí obce, niva Lesního potoka pod polní cestou podél plynovodu 0,75 km jz. rozhledny na Růžovém vrchu (kóta 729), 50°35'59.96"N, 13°26'0.57"E, 630 m n. m., mnoho desítek ex. v okraji klenového potočního luhu (not. V. Joza 4.VI.2018, leg. V. Joza 20.VI.2018).

Mlčivec alpský roste ve východní části Krušných hor roztroušeně a je dlouhodobě uváděn. V mapovacím poli č. 5346d střeoevropského síťového mapování nebyl dosud asi zaznamenán (cf. PLADIAS 2018, ISOP 2018). Zdejší populace je bohatá, souvisí s ještě bohatším, avšak nenápadnějším výskytem (jde vesměs o sterilní rostliny) v lese asi o 0,1 km jihozápadněji proti proudu Lesního potoka. Ten již náleží do mapovacího pole č. 5446b, odkud je mlčivec alpský znám hned z více lokalit.

Zajímavější je však společenstvo mlčivcových niv montánního stupně, v němž zde mlčivec alpský roste. Jedná se o poněkud chudší variantu asociace *Chaerophyllo hirsuti-Cicerbitetum alpinae* (Kästner 1938) Sýkora et Hadač 1984, která z Krušných hor nebyla dosud uváděna (cf. KOČI 2007: 124–126). Podle Č. Ondráčka (in litt.) zde ale není nijak vzácné. Uvedený biotop by si v Krušných horách jistě zasloužil pozornost botaniků.

***Cicerbita macrophylla* (mlčivec velkolistý)**

3. Podkruš. pán., 5347d: **Litvínov**: sv. okraj obce, Dvořákova ul., bývalá skalka před jz. rohem 3. základní školy (směrem k parku), 50°36'38.542"N, 13°37'53.619"E, 368 m n. m., každoročně bohatý porost mnoha desítek ex., spolu s *Allium ursinum*, také vysazeným a zplaňujícím (not. V. Joza 2002–2018).

Mlčivec velkolistý býval dříve pěstován jako nápadná okrasná rostlina. Údaj z Litvínova doplňuje ojedinělé dosud známé výskyty v Krušnohoří (Kalek, distr. Chomutov; Panenská, distr. Ústí nad Labem – cf. ONDRÁČEK 2000). SUTORÝ (2004) se o těchto lokalitách vůbec nezmiňuje, ani jiné zdroje mlčivce velkolistý z tohoto území neuvádějí (cf. PLADIAS 2018). Druh je na lokalitě pěstován nejméně od 50. let 20. století, kdy zde byl vysazen někdejší ředitelem základní školy p. Jírou spolu s dalšími okrasnými a užitkovými rostlinami (viz také komentář k *Allium ursinum* subsp. *ursinum*). Většina rostlin je sterilních. Populace je vitální a samovolně se dlouhodobě udržuje, do okolí se však druh nešíří.

***Corydalis intermedia* (syn. *C. fabacea*) [LC, C4a]**

3. Podkruš. pán., 5447a: **Černice**: bývalé arboretum v zaniklé obci Albrechtice, z. okraj lesa nedaleko hlavní parkové louky, jen lokálně, zato hojně (leg. P. Krásenský 18.IV.2018).

Ojedinělý a poněkud překvapivý výskyt v Podkrušnohoří i východních Krušných horách dosti vzácného druhu. Nejbližší známá lokalita leží v Šumném dole u Litvínova a Meziboří

(ŠVANKMAJER 1982, Joza ined.), ta již ale leží v bučinném pásmu Krušných hor. I tato je však osamocená; odjinud z širokého okolí není druh znám.

Cota tinctoria (syn. *Anthemis tinctoria*, rmen barvířský) [NT/DD, C4a/C4b]

25a. Krušn. podh. vl., 5347d, **Meziboří**: Mírová ul., j. orientovaná pata domu čp. 167 (naproti mateřské školce) v sz. části města, 1,8 km ssv. kóty 868 (Střelná), 50°37'27.51"N, 13°35'40.70"E, 560 m n. m., několik ex. (leg. V. Joza 23.VII.2017).

Rmen barvířský byl náhodně nalezen při průzkumu flóry Meziboří. Jde zjevně o zplanělé rostliny, jinde v okolí nebyl druh zjištěn. Z Mostecka zřejmě nebyl druh dosud znám, v Květeně České republiky (DVOŘÁKOVÁ 2004, údaj u *Anthemis tinctoria* subsp. *tinctoria*) však existuje obecný údaj o výskytu v Krušnohorském podhůří vlastním. Ten se ale týká spíše Krušných hor na západním Chomutovsku či Ústecku, odkud je známo více lokalit (cf. PLADIAS 2018).

***Cucurbita pepo* Giromontiina Group** (dýně obecná, tykev, cuketa, cukina)

4a. Loun. střed., 5447d: **Most**: dolní (ssv.) část ul. Čsl. armády, vegetace na narušené zemině mezi silnicí a tankovací stanicí Shell, mezi kruhovými křižovatkami naproti muzeu, 50°30'59.578"N, 13°38'22.461"E, 241 m n. m., 1 zplanělý a plodný ex. (not. V. Joza 7.IX.2018, leg. V. Joza 25.IX.2018).

Dasiphora fruticosa (syn. *Potentilla fruticosa*, mochnovec křovitý, mochna křovitá)

4a. Loun. střed., 5447d: **Most**: bývalé autobusové nádraží při ž. st. Most, nyní opuštěné, vzácně zplanělá (mladé rostliny) ve spáře mezi dlažebními kostkami, pěstována při ž. st. (leg. V. Joza 22.VIII.2017).

Galanthus nivalis (sněženka podsněžník)

3. Podkruš. pán., 5347d, **Litvínov**: j. okraj listnatého lesa při zahrádkové kolonii na někdejší výsypce dolu Pavel a Wilhelm na jv. okraji města, s. silnice I/27 (= Lomská ul.), 0,85 km s. od ž.st. Louka u Litvínova, 50°36'4.468"N, 13°37'54.732"E, 320 m n. m., několik set ex. zde i v širším okolí (not. V. Joza 27.III.2014, 7.IV.2017). – 3. Podkruš. pán., 5447a, **Černice**: prostor bývalé obce Albrechtice, nálety zarostlé plochy někdejších zahrad 1,0 km sv. zámku Jezeří, 50°33'34.624"N, 13°30'57.880"E, 280 m n. m., stovky ex., postupně se šíří do okolí (leg. V. Joza 24.III.2016).

Pozůstatky někdejších výsadeb sněženky se dlouhodobě úspěšně udržují, populace se spíše mírně rozrůstají.

Geranium macrorrhizum (kakost oddenkatý)

4a. Loun. střed., 5447d: **Most**: čtvrť Zahražany: střední část ul. U města Chersonu, zplaněle na trávníku před čp. 12, 50°30'58.888"N, 13°38'7.998"E, 258 m n. m., jediný mladý zplanělý ex. ve spáře chodníku při zídce plotu, v blízkosti pěstován (leg. V. Joza 15.VIII.2017).

Geranium phaeum (kakost hnědočervený)

85. Kruš. hory, 5346d: **Hora Svaté Kateřiny**: jz. okraj obce, Dolní ul., okraj loučky při rozvětvení Dolní ul. s místní silnicí 0,55 km jz. rozhledny na Růžovém vrchu (kóta 729), poblíž domu čp. 270

a zeleně značené turistické cesty, 50°36'2.69"N, 13°26'9.52"E, 620 m n. m., desítky ex., květnatá mezofilní louka (not. V. Joza 4.VI.2018, leg. V. Joza 20.VI.2018).

Vzácně zaznamenávaný nepůvodní druh květeny sz. Čech. Nejbližší uváděné lokality jsou až v Tisé na Děčínsku (ONDRÁČEK 2000) a v zámeckém parku v Krásném Dvoře u Podbořan (2014 Joza in ONDRÁČEK ed. 2016, cf. PLADIAS 2018). Populace v Hoře Svaté Kateřiny je sice jen lokální, ale protože je loučka sečená, zřejmě se udrží a pravděpodobně i rozšíří do okolí. Pěstování druhu v okolí nálezu se mi nepodařilo zjistit.

Isatis tinctoria (boryt barvířský)

3. Podkruš. pán., 5446d, **Vysoká Pec** (okr. Chomutov): okraj dolu Československé armády při bývalé silnici I/13 směrem k národní přírodní rezervaci Jezerka (leg. V. Joza 11.VII.2005). – 3. Podkruš. pán./4a. Loun. střed., 5447d, **Most-Souš**: okraj křovinami zarůstajících travnatých lad j. od vodní nádrže Matylda, blíže sportovní asfaltové dráhy, několik ex. (not. V. Joza 18.VI.2016). – 4a. Loun. střed., 5548c, **Milá**: stepí zarostlá výsypka bývalého křemencového lůmku 0,9 km z. obce, mezi Pisečným vrchem a tzv. Verpánkem („Schusterberg“), j. svah, 50°25'52.46"N, 13°44'14.09"E, 285 m n. m., desítky roztroušených ex. (leg. V. Joza 1.VI.2017).

Boryt barvířský je z širšího okolí Mostu uváděn např. z Mariánských Račic (SANDER 1903: 228),

Litvínova (HULÁN 1969: 90), Duchcovska (JOZA 2014) aj. Zdá se, že zejména na narušovaných biotopech Podkrušnohorské pánve bude poměrně hojný, ačkoliv konkrétních údajů není mnoho (cf. PLADIAS 2018).

Leonurus marrubiastrum (buřina jablečnickovitá) [EN, C2b]

Zaječice: zaniklá obec Kamenná Voda: ruderalizovaná lada při jv. okraji rybníčku 1,85 km z. od kóty 259 (Chlum) u Bečova, 50°27'17.829"N, 13°40'31.661"E, 213 m n. m., desítky ex., v okolí nezjištěna (not. S. Eminger 31.VII.2017, leg. 18.VIII.2017 V. Joza).

Při soustavném průzkumu posledních zbytků slanskové flóry a vegetace v povodní Srpiny byla překvapivě objevena lokalita buřiny jablečnickovité (Obr. 1). Z posledních desetiletí je známa jen jedna další lokalita z Chomutovska (Ondráček in verb.), jinak už v sz. Čechách druh asi neroste. Lokalita u rybníčku v zaniklé obci Kamenná Voda je poměrně bohatá a zdá se být perspektivní. Vzhledem k její izolovanosti, dalším nálezovým okolnostem (charakteristický biotop, přírodě blízká okolní vegetace aj.) a historickému výskytu druhu v širším okolí (Otvice, zaniklé obce Nové Sedlo nad Bílinou, Kopisty

Obr. 1. Detail květenství buřiny jablečnickovité (*Leonurus marrubiastrum*). Foto V. Joza.

Fig. 1. Detail of the inflorescence of the False Motherwort (*Leonurus marrubiastrum*). Photo by V. Joza.

a Souš na Mostecku – vše REUSS 1867: 202, uvedena jako *Chaiturus marrubiastrum* Rchb.) je pravděpodobné, že jde o jeden z posledních zbytků populací druhu kdysi mnohem častějšího druhu v této části Čech. Nyní je však druh v celých Čechách mimořádně vzácný (cf. PLADIAS 2018) a mnohde pravděpodobně již před vymřením. Podle TOMŠOVICE (2000) roste tento taxon v Čechách zřejmě druhotně.

Lotus maritimus (syn. *Tetragonolobus maritimus*)

3. Podkruš. pán./ 4a. Loun. střed., 5447d, **Most-Souš**: roh křižovatky ulic Tvrzova a Hradní, okraj pravidelně sečeného trávníku v předzahrádce, 50°31'24.27"N, 13°37'21.14"E, 260 m n. m., jediný polykormon (leg. V. Joza 22.V.2017).

Druh typický spíše pro bílé stráně a subhalofilní biotopy, na lokalitu byl pravděpodobně zavlečen se zeminou při zahradní úpravě pozemku. Na příhodných místech Mostecká celkem běžný.

Matricaria chamomilla (heřmáněk pravý)

3. Podkruš. pán., 5447b, **Mariánské Radčice**: j. cíp pole při silnici z obce do Braňan (I/256), u křižovatky s příjezdovou silnicí do obce, 2,85 km sz. od kóty 366 (Červený vrch), 50°34'6.86"N, 13°39'53.99"E, 270 m n. m., hojně spolu s *Tripleurospermum inodorum*, tisíce ex. (leg. V. Joza 1. et 17.VI.2017). – 85. Kruš. hory, 5346d: **Hora Sváté Kateřiny**: jz. okraj obce, okraj místní asfaltové cesty poblíž rozvětvení Dolní ul. 0,55 km jz. rozhledny na Růžovém vrchu (kóta 729), před domem čp. 270, 50°36'1.71"N, 13°26'10.44"E, 625 m n. m., okraj uježděného trávníku, desítky ex. (leg. V. Joza 20.VI.2018)

Heřmáněk pravý patří v sz. Čechách mezi relativně vzácné druhy. Z Mostecká existuje z posledních desetiletí jen několik údajů. Ze zdejší části Krušných hor zřejmě uváděn ani nebyl, proto v databázích z mapovacího kvadrantu 5346d (stejně jako z kvadrantů okolních) záznamy chybí (cf. PLADIAS 2018, ISOP 2018).

Physalis alkekengi (mochyně židovská třešeň)

4a. Loun. střed., 5447d, **Most**: j. úbočí vrchu Hněvín (399), okraj křovin v. od domu čp. 557 ve Vinohradské ul., 300 m n. m., zplauňující ze sousední zahrady (not. V. Joza 16.X.2015).

Prunus laurocerasus (bobkovišeň lékařská)

4a. Loun. střed., 5447d, **Most**: s. okraj ul. Čsl. armády, podrost v živém plotu podél parkoviště před zahradou Oblastního muzea 0,6 km jv. věže hradu Hněvín, 240 m n. m., 50°31'1.58"N, 13°38'21.74"E, porůznu zplanělé desítky semenáčků i odrostlejších ex., nedaleko pěstovaná (leg. V. Joza 18.XII.2017), vzácně zplanělá také v jz. cípu areálu muzea u obvodové zdi (leg. V. Joza 6.IX.2017).

Zplanění bobkovišně lékařské nebylo dosud z Mostecká známo. Podobné výskyty budou ale zřejmě častější; jde o běžně pěstovaný druh.

Reynoutria japonica* var. *japonica (křídlatka japonská pravá)

85. Kruš. hory, 5346d: **Hora Sváté Kateřiny**: jz. okolí obce, niva Lesního potoka pod polní cestou podél plynovodu 0,75 km jz. rozhledny na Růžovém vrchu (kóta 729), 50°35'59.85"N, 13°26'0. 87"E, 630 m n. m., bohatý porost (not. V. Joza 15.V.2018, leg. V. Joza 20.VI.2018).

Ribes rubrum (rybíz červený, meruzalka červená)

25a. Krušn. podh. vl., 5347c, **Mníšek**: vrch Jeřabina (kóta 788), skalní srub s rozhlednou, jediný keřík u jz. rohu rozhledny, 777 m n. m., vysazený či zplanělý, plodný (leg. V. Joza 1.V.2018).

Salvia hispanica (šalvěj hispánská)

4a. Loun. střed., 5447d, **Most**: dvůr Oblastního muzea v Mostě, pata zdi, jediný zplanělý ex. (leg. V. Joza 27.IX.2017).

Náhodné zplanění aktuálně se šířícího druhu. Z Mostecka druh dosud nebyl uváděn a nepodařilo se ho později z lokality ani z okolí potvrdit, také jinde v sz. Čechách je dosud vzácný. V posledních letech se ale šíří podél Labe pod Ústím nad Labem. Podobně je tomu v Praze, ojedinělé nálezy jsou známy i odjinud z Čech (Sádlo & Marek in LUSTYK & DOLEŽAL 2018: 42–47, cf. PLADIAS 2018). Vzhledem k novodobé popularitě druhu v tzv. racionální výživě („chia [čia] semínka“) lze očekávat další podobné nálezy.

Taxus baccata (tis červený)

4a. Loun. střed., 5447d, **Most**: vrch Hněvín, vsv. až vjv. úbočí, ca 300–320 m n. m., několik mladých stromů v sekundárním smíšeném lese blíže vinic (herb. V. Joza 10.X.2014, not. V. Joza 2.III.2016). – 4a. Loun. střed., 5548b, **Lužice**: z. část přírodní památky Lužické šipáky, mladý stromek v dubohabřině pod hřebenem s *Quercus pubescens*, ca 280 m n. m., jistě zplanělý ze hřbitova 0,1 km sz. odtud (herb. V. Joza 10.X.2014).

Zplanění tisu červeného bývá zaznamenáno jen ojediněle, je však dosti běžné. Vysadky se v příhodných podmínkách obvykle uchyťí trvale. Na vrchu Hněvín druh roste na více místech, populace je podporována rozšiřováním semen pěvci.

Veronica maritima (syn. *Pseudolysimachion maritimum*, rozrazil dlouholistý) [VU, C3]

4a. Loun. střed., 5448c, **České Zlatníky**: z. úpatí vrchu Zlatník (kóta 522), okraj polní cesty od hřbitova a býv. zemědělského statku (nyní nově přestavěný průmyslový areál) k Liběšicím, ca 0,1 km v. od kostela v obci, 240 m n. m., 20–30 ex. roztroušeně v sečené louce (leg. V. Joza 25.V.2017).

Rozrazil dlouholistý (dříve uváděn též jako r. přímořský) dosud roste v nivě Bíliny mezi Mostem a Bílinou, zejména v rozsáhlých mokřadech v okolí Českých Zlatníků a Želenic. Odtud jej z více lokalit uvádí např. SLÁDEK (2005, pod jménem *P. maritimum*). S touto populací souvisí i zde uvedený výskyt pod vrchem Zlatník, daleko od toku řeky. Další výskyty, místy velmi bohaté, jsou až níže po toku Bíliny v nivě mezi Velvěty (distr. Teplice) a Řehlovicemi (distr. Ústí nad Labem). Jinak je tento taxon v sz. Čechách velmi vzácný a hojněji se s ním lze setkat až podél Ohře, Labe a Ploučnice.

Vinca major (barvínec větší)

3. Podkruš. pán., 5447b, **Mariánské Radčice**: okraj polní cesty a druhotného smíšeného podmáčeného lesa 0,37 km sv. poutního areálu v centru obce, blíže oprámu na sv. okraji obce, 255 m n. m., kdysi asi vysazen či vyhozen se zahradním odpadem, nyní zplanělý na několika desítkách m² (leg. V. Joza 3.IV.2017).

Poděkování

Děkuji Stanislavu Emingrovi (Most) za upozornění na lokalitu *Leonurus marrubiastrum*, Pavlovi Krásenskému (Oblastní muzeum v Mostě) za upozornění na lokalitu *Corydalis intermedia* a sběr dokladových rostlin. Čestmíru Ondráčkovi (Oblastní muzeum v Chomutově) děkuji za konzultaci k *Cicerbita alpina*.

Literatura

- ČELAKOVSKÝ L. (1871): *Prodromus der Flora von Böhmen. Vol. 2.* – Comité der naturwissenschaftliche Durchforschung Böhmens, Prag, pp. 114 – 388 + append.
- DANIHELKA J., CHRTEK J. JUN. & KAPLAN Z. (2012): Checklist of vascular plants of the Czech Republic. – *Preslia*, Praha, 84: 647–811.
- DVOŘÁKOVÁ M. (2004): *Anthemis L.* – rmen. – In: Slavík B., Štěpánková J. & Štěpánek J. [eds.], *Květena České republiky, Vol. 7:* 218–232. Academia, Praha.
- GRULICH V. (2012): Red list of vascular plants of the Czech Republic 3rd edition. – *Preslia*, Praha, 84: 631–645.
- GRULICH V. (2017): Červený seznam cévnatých rostlin ČR. – *Příroda*, Praha, 35: 75–132.
- HULÁN B. (1969): Dvouděložné rostliny Litvínovska. I. část. – *Mostecko-Litvínovsko - regionální studie*, Most, 6: 87–100.
- CHOBOT K., PLESNÍK J. & GRULICH V. (2017): Kategorie a kritéria IUCN a jejich použití pro červené seznamy cévnatých rostlin ČR. – *Příroda*, Praha, 35: 47–61.
- CHRTKOVÁ A. (1983): Poznámky k některým adventivním druhům z čeledi Cucurbitaceae v Československu. – *Zprávy Československé botanické společnosti*, Praha, 18: 15–25.
- ISOP (2018): *Portál informačního systému ochrany přírody*. [On-line: <http://portal.nature.cz/>, použito 27. IX. 2018]
- JOZA V. (2014): Příspěvek ke květeně Teplicka. – *Zpráva a studie Regionálního muzea v Teplicích*, Teplice, 30: 157–171.
- JOZA V. (2017): Příspěvek ke květeně Mostecka a Litvínovska (severozápadní Čechy) I. – *Sborník Oblastního muzea v Mostě*, Most, ser. natur., 38(2016): 64–72.
- KLEMENT O. (1930): Die Pflanzendecke unserer Heimat. – In: *Heimatkunde des Bezirkes Komotau*, Komotau, Vol. 1 (*Natur*), Tom. 5: 5–128.
- KOČÍ M. (2007): Subalpínská vysokobylinná a křovinná vegetace (Mulgedio-Aconitetea). – In: Chytrý M. [ed.], *Vegetace České republiky, Vol. 1: Travinná a keříčková vegetace*, pp. 91–131. Academia, Praha.
- KUBÁT K. (1970): *Rozšíření některých druhů rostlin v Českém středohoří. Fytogeografická studie.* – Okresní vlastivědné muzeum v Litoměřicích, Litoměřice. 173 pp.
- LUSTYK P. & DOLEŽAL J. [eds.] (2018): Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae - XVI. – *Zprávy České botanické společnosti*, Praha, 53: 31–112.
- NOWÁK A. (sine dato): *Flora Pontica [recte Pontensis]*. – Ms., 20 pp. [J. L. Enge 1941 rescribit; depon. in: Oblastní muzeum v Mostě]
- ONDRÁČEK Č. (2000): Výsledky floristického průzkumu severovýchodní části Krušných hor v letech 1989 – 1999, Tisá, Panenská, Libouhec. – *Severočeskou přírodou*, Litoměřice, 32: 69–82.
- ONDRÁČEK Č. [ed.] (2016): Výsledky floristického kurzu České botanické společnosti v Podbořanech 29. 6.–5. 7. 2014. – *Severočeskou přírodou*, Chomutov, 47: 1–110.
- PLADIAS (2018): *Databáze české flóry a vegetace*. [On-line: www.pladias.org, použito 27. IX. 2018]
- REUSS A. [E.] (1867): Botanische Skizze der Gegend zwischen Komotau, Saaz, Raudnitz und Tetschen. – In: Löschner [J. W.] [red.], *Beiträge zur Balneologie. Teplitz un die benachbarten Curorte, Vol. 2:* 129–232. Ed. H. Dominicus, Prag – Carlsbad.
- SANDER S. (1903): Die Flora von Ossegg und Umgebung. – *Erzgebirgs-Zeitung*, Teplitz, 24: 109–111, 135–137, 164–166, 195–199, 227–229 et 255–258.

- SKALICKÝ V. (1988): Regionálně fytogeografické členění. – In: Hejný, S. & Slavík, B. (eds.), *Květena České socialistické republiky, Vol. 1:* 103–121. Academia, Praha. [reedice nezměněného vydání – *Květena České republiky*, 1997]
- SLÁDEK J. (1992): Možnosti pronikání květeny Českého středohoří do nové krajiny na výsypkách nadložních hornin u Mostu. – *Sborník Okresního muzea v Mostě, Most, ser. natur.*, 11–12/1989–1990: 7–12.
- SLÁDEK J. (2005): *Rostliny Mostecka*. – Statutární město Most, Most. 44 pp. + 1 map.
- SUTORÝ K. (2004): Mléčivec velkolistý (*Cicerbita macrophylla*) - poznámky k rozšíření v České republice. – *Zprávy České botanické společnosti*, Praha, 39: 283–286.
- ŠTIKA O. (1857): Kurze Uibersicht der Phanerogamen aus der nächsten Umgebung der Stadt Brüx. – *Jahresbericht des k. k. Obergymnasiums zu Brüx für das Schuljahr 1857*, Brüx, 1857: 1–25.
- ŠVANKMAJER J. (1992): Příspěvek ke květeně Šumného dolu u Litvínova. – *Severočeskou přírodou*, Litoměřice, 26: 5–16.
- THIERS B. (2018): *Index herbariorum. A global directory of public herbaria and associated staff*. New York Botanical Garden's Virtual Herbarium. [Online: <http://sweetgum.nybg.org/science/ih/>, použito 22. 9. 2018]
- TOMŠOVIC P. (2000): Chaiturus Willd. – buřina. – In: Slavík B., Chrtěk J. jun. & Štěpánková J. [eds.], *Květena České republiky, Vol. 6:* 610–612. Academia, Praha.